

**Vijf Dorpen in 't Groen
Jaarverslag 2022**

Vereniging Vijf Dorpen in 't Groen

Opgericht 1 maart 1973, Koninklijk goedgekeurd op 19 september 1973. Ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Arnhem, registratienr 40119129. Ledenaantal (31 december 2022): 466.

Doelstelling

Het doel van de Vereniging is het in de gemeente Renkum behouden, respectievelijk bevorderen van een zo gunstig mogelijk woon- en leefmilieu; tevens het in de gemeente Renkum behouden van het voor de zuidelijke Veluwezoom zo specifieke natuurschoon, het dorpskarakter en alles wat daarmee in de ruimste zin verband houdt.

De gemeente Renkum bestaat uit de dorpen Doorwerth, Heelsum, Heveadorp, Oosterbeek, Renkum en Wolfheze.

Bestuur

Flip Witte	voorzitter
Mariska Hulsewé	vicevoorzitter en public relations
Max Smit	secretaris
Michiel Moerdijk	penningmeester
Hermine van den Berg	

Het bestuur werd in 2022 bijgestaan door een schil van adviseurs en externe deskundigen, waaronder Wim Barendregt (financiën), Max Haan (juridisch advies), Jannie Maes (vormgeving jaarverslag), Peter Passchier (website) en José Kok (notulen).

Contactgegevens

Vereniging Vijf Dorpen in 't Groen,
Postbus 65, 6865 ZH Doorwerth
E-mail secretaris@vijfdorpen.nl
Website www.vijfdorpen.nl
Bereikbaar facebook en twitter

Contributie

De jaarlijkse contributie wordt automatisch afgeschreven, tenzij u daar bezwaar tegen hebt gemaakt. Is dat laatste het geval, maakt u het bedrag dan over naar NL76 INGB 0002 8877 00, o.v.v. uw lidmaatschapsnummer en 2023. De Vereniging is door de belastingdienst aangemerkt als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Contributies zijn daardoor aftrekbaar van de inkomstenbelasting.
De contributie bedraagt € 15.

Vijftig jaar de januskop van Renkum	5
1. Juridische procedures	8
1.1 Cultuurhistorische akker van de Geelkerkenkamp (Oosterbeek)	8
1.2 Valkenburglaan 1 (Oosterbeek)	9
1.3 Nieuwbouw Mill Hill (Oosterbeek)	10
1.4 Zienswijze Groene Waarden (Doorwerth)	12
1.5 Smurfit Kappa Parenco (Renkum)	12
1.6 Bestemmingsplan Groeneweg-Don Boscoweg en Hoveniershof (Renkum)	14
1.7 Diverse ontwikkelingen in het Renkums beekdal	15
1.7.1 Privéwoning aan de Hartenseweg	15
1.7.2 Recreatiedrukte	16
1.7.3 Alcoholvergunning Ouadenoord	18
1.7.4 Droogvallende beken	19
2. Inspraak en adviezen	23
2.1 Kapelleboom (Doorwerth)	23
2.2 Kapbeleid	24
2.3 Zweiersdal (Oosterbeek)	26
2.4 Overbemesting van ecologische akkers (Doorwerth)	27
2.5 Het Gletsjerparadijs (Renkum)	29
3. Bestuurszaken	30

Vereniging Vijf Dorpen in 't Groen werd 50 jaar geleden opgericht, op 31 maart 1973 om precies te zijn. Aanleiding was het plan van de gemeente om het dorp Renkum uit te breiden met vele duizenden woningen. Die zouden grotendeels ten noorden van de Bennekomseweg moeten komen, op de spoelzandvlakte bij de Telefoonweg. Noodzaak voor zulke massale bouw was er toen niet en over de te verwachten verkeersproblemen leek niet te zijn nagedacht. Bij de Raad van State kreeg Vijf Dorpen het voor elkaar dat het plan werd afgekeurd.

We vieren dit jaar dus ons gouden jubileum. Goud met een zwart randje. Laten we eerst dat zwart beschrijven, om daarna met goud te eindigen.

Bij een van onze bestuursleden lagen thuis vele meters aan archiefmateriaal uit de periode 2014-2022 opgeslagen, afkomstig uit de nalatenschap van inmiddels vertrokken bestuursleden (materiaal van vóór 2014 is ondergebracht bij het Gelders Archief). Door dubbele stukken, folders en digitaal toegankelijke informatie te verwijderen, hebben we het archief weten terug te brengen tot een goed toegankelijke één meter. Vele dagen werk was dat en, mijn god, wij werden niet vrolijk van wat we allemaal tegenkwamen. Om gek van te worden, de trucs die zijn uitgehaald om ons maar van het lijf te houden. Op ons verzet tegen de aanplant van sierheesters en bomen op een landschappelijk beschermd grasland reageerde de gemeente dat het om vermeende bomen gaat waartussen nog goed kippen en geiten kunnen worden gehouden. Voor een aarden wal van meer dan een halve meter, volgens ons bewust aangelegd, kwam de gemeente met een alternatieve verklaring: die wal zou het gevolg zijn van normaal agrarisch gebruik, namelijk door ploegen ontstaan. Een glazen vitrinekast in de vorm van een gekantelde kubus om daarin een oorlogsmonument te herbergen: de gemeente oordeelde dat die kast een 'folly' was, geheel passend in de Engelse landschapsstijl van het park waarin de kast zou komen te staan. Hoe gek kun je het bedenken: een oorlogsmonument verpakken in vermaaksarchitectuur. Als feiten er niet meer toe doen, en het door de gemeenteraad vastgestelde beleid alleen maar bedoeld is om daar naar willekeur uit te plukken, dan tast dat de democratie aan en wordt het vertrouwen van de burgers geschaad. En ja, in onze verontwaardiging schoten wij soms te ver door: onze reacties waren dan weinig diplomatiek, te agressief. Dat had beter gekund, zeggen wij in retrospectief.

Tot zover onze kwade kop, die bewust kort spreekt omdat functioneel positivisme onze levenshouding is. Dan nu het gouden nieuws, de blijde kop. Ja, als eerste kunnen wij natuurlijk noemen dat wij bij het doornemen van het archief zagen dat we veel rechtszaken hebben gewonnen (van de in de vorige alinea benoemde drie zaken twee, een derde wacht op een uitspraak), wat een hele prestatie is, want bij procederen tegen de overheid begin je altijd met een 1-0 achterstand. Eigenlijk nog steeds niet erg positief nieuws, want het zou niet nodig moeten zijn, procederen tegen de overheid. Ons aardige gezicht toonden we de afgelopen jaren pas echt wanneer we constructief meedachten over tal van zaken op het gebied van groen en ruimtelijke ordening: we gaven advies, schriftelijk en mondeling, in 'klankbordgroepen': over het groenbeleidsplan, de groenstructuurvisie, de landgoederenvisie, diverse bestemmingsplannen, de recreatienota, de watervisie, de omgevingsvisie voor het Renkums beekdal, de problemen

met Parenco, etc. In direct contact met ambtenaren en wethouders bespraken we problemen en droegen we oplossingen aan. Vele burgers wisten ons te vinden als ze hulp nodig hadden, vaak omdat ze zich zorgen maakten om een boom of om de teloorgang van hun nabije omgeving.

Dan nog positiever nieuws: onze verhouding met de gemeente wordt steeds beter. Wij hebben stellig de indruk dat het huidige college bestaat uit integere en competente mensen. We luisteren weer naar elkaar. Soms gaat de gemeente ons te langzaam, maar we begrijpen dan wel weer dat dat misschien niet anders kan met een uitgedund ambtenarenapparaat dat steeds meer taken te verstouwen heeft. Soms zijn we het niet met elkaar eens, en dat zal zo blijven, daar hebben we vrede mee, zolang het spel maar eerlijk en open wordt gespeeld.

Wij wensen nog vaker onze aardige kop te laten zien, de kwade kop keren we liever af. Dat kan als we een en twee optellen. Eén: bij het bestuur en de adviseurs van Vijf Dorpen zit zeer veel kennis. Twee: zowel Vijf Dorpen als de gemeente komen op voor een omgeving waarin het prettig is om te wonen. Opgeteld: wat ligt er dan meer voor de hand dan dat de gemeente steeds meer gebruik gaat maken van onze kennis. Dat we met elkaar gaan samenwerken, in plaats van tegen elkaar te strijden. Een logische ontwikkeling lijkt ons dit, die beide partijen veel geld en energie kan besparen en die de gemeenschap veel moois kan opleveren. Dat samenwerking heel goed mogelijk is moge blijken uit het recente verleden, toen college en vereniging met succes samen optrokken in een rechtszaak tegen een 700 meter lange en vier meter hoge haag van laurierkers aan de Geelkerkenkamp te Oosterbeek, die het uitzicht voor velen belemmerde. En vandaag de dag voeden we de gemeente met technische en juridische kennis om stevig het gesprek met de provincie over Smurfit Kappa Parenco aan te gaan. Laten we dat dus vaker doen, samenwerken waar het mogelijk is.

Tot zover de blijde boodschap, nu het jaarverslag van 2022. In dit verslag weer veel juridische strijd, de kwade kop van Vijf Dorpen. Het is niet anders, we hebben nog wat vuiltjes uit het verleden op te ruimen. En wat recent grofvuil, maar dat komt dan vooral van onze karton- en papierfabriek in Renkum, waar de gemeente minder invloed op heeft (de provincie wel). We besluiten dit schrijven met positief nieuws: de vereniging is weer gegroeid, tot 466 leden. En het bestuur kan, als de leden daarmee instemmen, weer worden uitgebreid met een zeer competente en energieke kracht. Lees daar meer over in deze jubileumuitgave.

Binnenste hek met daarachter uitzicht-belemmerend olifantsgras op de Geelkerkenkamp. De aanwonenden was toch echt iets anders beloofd.

1.1 Cultuurhistorische akker van de Geelkerkenkamp (Oosterbeek)

Een gebed zonder end, de ontwikkelingen aan de Geelkerkenkamp. Sinds 2017 schrijven wij daar al over in onze jaarverslagen. We hebben nu bij de bestuursrechter twee beroepschriften lopen tegen grondophogingen op het terrein; bovendien bij de gemeente een bezwaarschrift tegen de afwijzing van ons verzoek om op te treden tegen de aanleg van drie hekken rond het terrein, en een handhavingsverzoek tegen het uitbreiden met een halve hectare van een tuin ten koste van de bestemming 'Agrarisch met waarden – Landschap'. Na de zomer van 2022 zijn al deze vier zaken stilgelegd omdat de vereniging en een omwonende via bemiddeling willen proberen

tot overeenstemming te komen met zowel de terreineigenaar als de gemeente. Ten tijde van dit schrijven was er na maanden van bemiddeling onder leiding van een professionele mediator nog geen oplossing. Gezien het vertrouwelijke karakter van de bemiddeling kan het bestuur geen details geven over de inhoud van de gesprekken. Maar het spreekt vanzelf dat de statutaire doelstelling van de vereniging te allen tijde leidend is voor het bestuur. Komt er een oplossing, dan zullen we daar volgend jaar feestelijk verslag van doen. En anders blijven we, vrezen we, nog jarenlang met deze casus in de weer. Want loslaten doen we niet: in onze visie is het namelijk onverteerbaar dat onder het toenmalige college feiten zijn genegeerd en de eigenaar, tegen alle afspraken en regels in, kon doen wat hij wou. Bovendien willen wij door vasthoudendheid herhaling van wanbeleid proberen te voorkomen.

1.2 Valkenburglaan 1 (Oosterbeek)

Ook het terrein op de Valkenburglaan 1 is al een tijdje onderwerp in ons jaarverslag. Daar is van alles gedaan wat de wet verbodt (zie jaarverslagen 2019, 2020 en 2021). Via een postzegelbestemmingsplan probeerde de eigenaar zijn planologische vrijstaat te legaliseren. Mede door de informatieverstrekking van Vijf Dorpen stemde de gemeenteraad dit plan in 2020 weg, waarop de eigenaar in hoger beroep ging, dat hij in 2021 won. De afwijzing was namelijk onvolgende gemotiveerd. De gemeenteraad kon nu het plan weer wegstemmen, maar dan met een deugdelijke motivering. Dat is echter niet gebeurd: op 23 februari 2022 werd het bestemmingsplan met grote tegenzin aangenomen, met 18 stemmen voor en vijf stemmen tegen (voor: VVD, D66, PvdA; GroenLinks en Gemeentebelangen stemden verdeeld). Waarom de raad niet voet bij stuk heeft gehouden vinden we onbegrijpelijk. Maar, zo beloofden de wethouder en verschillende raadsleden: dit gaat niet weer zo gebeuren, de volgende keer gaan we echt handhaven en "dat we in deze casus een fout hebben gemaakt, betekent niet dat we dat in de toekomst ook weer gaan doen". We hebben alle vertrouwen in de goede intenties, maar zijn voor de zekerheid toch maar tegen het besluit van de raad in beroep gegaan. Wij menen namelijk dat het nieuwe bestemmingsplan op diverse belangrijke onderdelen niet goed in elkaar zit. Zo biedt het volgens ons ten onrechte alsnog ruimte voor een hoge overkapping met maar liefst drie gesloten wanden – een kapschuur dus.

Zoals we in het vorig jaarverslag schreven hebben we in 2021 de rechtszaak gewonnen die juist over deze hoge overkapping c.q. kapschuur voor paardentrailers ging. Dit bouwwerk torent hoog uit boven het als gemeentelijk monument aangemerkte tuinmanshuisje aan de Sonnenberglaan. De gemeente en de eigenaar van Valkenburglaan 1 zijn hiertegen in hoger beroep gegaan. Op 1 maart 2023 stelde de Raad van State hen helaas in het gelijk. De mogelijkheid bestaat nog dat de overkapping c.q. kapschuur onder het nieuwe bestemmingsplan alsnog illegaal blijkt.

1.3 Nieuwbouw Mill Hill (Oosterbeek)

Decennialang brachten de missionarissen van Mill Hill, na hun missiewerk in verre oorden, hun laatste jaren door in het rusthuis van hun orde, met uitzicht over een groot stuk akkerland. Aan de andere kant van die akker, over het spoor, begon het bovendorp van Oosterbeek. Momenteel wordt het rusthuis nog maar door een handjevol paters bewoond. De orde heeft het verkocht aan een projectontwikkelaar, die het Mill Hill-complex in etappes zal vervangen door nieuwbouw met een zorgbestemming.

Vijf Dorpen heeft tegen deze ontwikkeling geen bezwaar. Wel maakt de vereniging zich zorgen om de openheid en eenheid van het akkerland tussen het rusthuis en het spoor. Dit is een van de grotere aaneengesloten akkers rondom Oosterbeek, en daarmee een bijzondere overgang tussen het dorp en het achter het rusthuis gelegen Natura-2000-gebied. Het lijkt er echter sterk op dat de ontwikkelaar een nieuwe toegangsweg wil aanleggen, die dwars over deze akker loopt. Afgelopen tijd lag er al een tijdelijke bouwweg, bestemd voor de eerste fase van de herontwikkeling. Deze bouwweg zou binnenkort weer moeten worden opgeheven. Maar Vijf Dorpen vreest dat dit niet zal gebeuren. In omgevingsschetsen van de ontwikkelaar staat namelijk een permanente toegangsweg met rotonde ingetekend, precies op het tracé van de tijdelijke bouwweg.

Vijf Dorpen heeft de gemeente eerst gewezen op deze ontwikkeling en daarna een handhavingsverzoek ingediend, dat werd afgewezen. Zoals

*Het tehuis voor
gepensioneerde
missionarissen
waar nieuwbouw
gaat komen.*

helaas wel vaker stelt de gemeente zich op het formele standpunt dat zij niets kan doen zo lang er geen vergunningaanvraag ligt. En zo laat zij dus, zoals helaas eveneens wel vaker, het initiatief geheel aan de ontwikkelaar, en neemt zij een afwachtende houding aan.

Vijf Dorpen is zich bewust van het feit dat de gemeente weinig manoeuvreerruimte heeft. Maar dat betekent niet géén manoeuvreerruimte. Vijf Dorpen vindt het dan ook teleurstellend dat de gemeente deze ruimte niet pakt. Gevolg is dat Vijf Dorpen de formele route van een bezwaarschrift zal moeten volgen.

De vereniging maakt zich trouwens ook zorgen om de gevolgen van de nieuwe terreininrichting voor de beschermde diersoorten die in het gebied rondom het rusthuis leven. Daarom heeft zij bij de provincie een zienswijze ingediend op de ontheffing die de ontwikkelaar heeft aangevraagd om het leefgebied van deze dieren te verstoren.

Karton- en papierfabriek Smurfit Kappa Parenco in actie.

1.4 Zienswijze Groene Waarden (Doorwerth)

In 2021 dienden wij samen met Natuur en Milieu Gelderland een zienswijze in bij de omgevingsdienst regio Nijmegen tegen de uitbreiding van de industriële activiteiten van de Groene Waarden in de uiterwaard nabij Kasteel Doorwerth. Ondanks onze herinneringen mochten we in 2022 geen reactie van deze overheidsinstelling ontvangen en daarom hebben we deze inmiddels in gebreke gesteld.

1.5 Smurfit Kappa Parenco (Renkum)

Voor wat betreft onze acties om de negatieve invloed van SKP op onze leefomgeving en natuur te verminderen hebben we het afgelopen jaar een bijzonder drukke tijd gehad. De tijd van praten lijkt nu voorbij omdat een van de initiatiefnemers, SKP zelf, uit de Omgevingsdialoog is gestapt, die daarna werd opgeheven. De andere twee, namelijk Provincie Gelderland en Gemeente Renkum, blijven met ons en de omwonenden achter met een katterig gevoel in de wetenschap dat SKP echt alles heeft gedaan om het proces te frustreren. Wat overblijft is een juridisch gevecht, waarbij we de

Provincie en de Bomenbond Arnhem al eens naast ons vonden voor de rechter toen SKP voorlopige voorzieningen aanvraag om de ambtelijke aanpassing op stikstof te frustreren.

SKP heeft inmiddels de gang naar een nieuwe vergunning ingezet, waarbij de commissie m.e.r. een behoorlijk vergaand pakket aan verplichte aanbevelingen heeft opgesteld. Wij wachten nu op de aanvraag (die ligt bij de ODRA op dit moment); daarna kunnen we bezien welke mogelijkheden we juridisch hebben; we hebben daar maar zes weken voor! De overlast van SKP behelst een giftige mix van lawaai, stank, trillingen, uitstoot van stikstof, fijnstof en CO₂, en verdroging door het oppompen van miljarden liters bronwater per jaar. Ook de ruim 750 vrachtwagens per dag die naar SKP gaan over de N225 zijn ons een doorn in het oog vanwege de fijnstof en stikstof, en de extra drukte rondom onze dorpskern.

Wat ernstig is, is dat SKP claimt met de ombouw naar bruin papier op papiermachine 1 geen bronwater meer nodig te hebben, en dan uit de Rijn kan gaan pompen voor de productie. Dat kan nu natuurlijk ook al; er moet alleen een filter op. SKP mag 5,7 miljard liter bronwater per jaar oppompen,

zoveel als heel Ede aan drinkwater gebruikt. Het grondwaterpeil in het Renkums beekdal heeft hier behoorlijk onder te lijden, maar de rest van onze natuur en tuinen uiteraard ook. SKP claimt zelf dat ze onder kleilagen vanuit grote diepte oppompen en dat zij 'dus' geen invloed hebben op het grondwater in hun directe omgeving. Dit is een drogredenering: uit de wet van behoud van massa volgt dat al het opgepompte grondwater aan het aardoppervlak volledig gecompenseerd wordt; dat betekent minder verdamping, dus droogteschade aan de vegetatie, en/of minder afvoer van oppervlaktewater. Gevolg van een diepe winning is vooral dat de schade zich over een groter gebied verdeelt.

1.6 Bestemmingsplan Groeneweg-Don Boscoweg en Hoveniershof (Renkum)

GGD Gelderland-Midden heeft een paar jaar geleden een rapport uitgebracht waarin de stankoverlast van Smurfit Kappa Parengo wordt omschreven als "gezondheidskundig onwenselijk". De geur (wij spreken liever over stank, uitgedrukt in odeureenheden) alleen al is genoeg om het een ongezonde leefomgeving te maken voor mensen, zeker binnen 1000 meter van de fabriek – en dat zijn ruim 1500 woningen. De geur veroorzaakt misselijkheid, een gevoel van onbehagen, mensen die hun huizen niet kunnen luchten, wat op zich al ongezond is, en voor longpatiënten zorgt het voor extra benauwdheid. Ook zijn er stressfactoren die ongezond maken.

Wij vinden het daarom meer dan jammer dat de gemeenteraad van de Gemeente Renkum heeft besloten dat het nieuwbouwplan Don Bosco gewoon van start gaat. Zeker, er is geen enkele juridische beperking; je mag er gewoon bouwen. We snappen dat er behoefte is aan nieuwbouw en verdichten heeft absoluut de voorkeur boven bouwen in het buitengebied, maar is het nou wel verstandig nog meer mensen te vestigen in precies dat gedeelte van het dorp, dat al zo zwaar onder de overlast gebukt gaat? Na uitvoerige afweging van alle belangen hebben we besloten om ons niet juridisch te verzetten tegen het plan Don Bosco. Wel hebben we de wethouder op de hoogte gesteld van onze inhoudelijke en juridische bezwaren. Mocht de gemeenteraad het bestemmingsplan Hoveniershof goedkeuren, dan willen we daartegen wel procederen.

Wij zijn in gesprek met de wethouder hierover en ook over andere woningbouw in Renkum vanwege dezelfde reden. Het is treurig dat het zover moet komen dat noodzakelijke woningen feitelijk vanwege SKP op een ongezonde plek komen.

1.7 Diverse ontwikkelingen in het Renkums beekdal

Ongeveer 10 jaar geleden werd een bedrag van ruim 40 miljoen euro uitgegeven om, direct ten zuiden van de Hartenseweg in Renkum, een groot bedrijventerrein uit het beekdal te halen om het gebied daarna als natuur in te richten. Dat was het project 'Hert aan de Rijn': het beekdal zou moeten fungeren als ecologische corridor tussen de Veluwe en de uiterwaarden van de Nederrijn. Daarna heeft Staatsbosbeheer de weilanden ten noorden en zuiden van die weg met een gericht beheer weten om te toveren tot prachtige soortenrijke hooilanden. Recent heeft de provincie het plan gelanceerd de verbindingzone verder te versterken door de N225 'doorlaatbaar' te maken voor rivierwater en de migratie van herten en andere dieren. Dat gaat ook weer miljoenen kosten, maar dat is goed besteed geld. De investering moet dan echter niet teniet worden gedaan door allerlei negatieve ontwikkelingen op het gebied van de ruimtelijke ordening.

Bij goed beheer en voldoende schoon grondwater krijg je een vegetatie vol wonderschone en zeldzame bloemen.

1.7.1 Privéwoning aan de Hartenseweg

Het vorige college verleende haar medewerking aan een postzegelbestemmingsplan dat de bouw van een privéwoning midden in het dal van de Renkumse beek mogelijk had moeten maken. In het vorige jaarverslag schreven wij dat dit plan in 2021 door de gemeenteraad werd verworpen, vermoedelijk mede op basis van onze zienswijze. De initiatiefnemer van het plan ging hierop in beroep omdat hij van mening was dat de gemeenteraad haar besluit onvoldoende had gemotiveerd. Vijf Dorpen sloot zich bij de beroepsprocedure als belanghebbende partij aan. De Raad van State stelde de initiatiefnemer op 12 oktober 2022 in het gelijk; net als bij de

Valkenburglaan 1 was het weer misgegaan met het op papier zetten van de onderbouwing van de afwijzing. Anders dan bij de Valkenburglaan, waarbij de gemeenteraad in tweede instantie alsnog akkoord ging met de legalisatie van alle illegale ontwikkelingen, hield de gemeenteraad dit keer echter wél voet bij stuk: op 21 december 2022 stelde zij een nadere onderbouwing van het weigeringsbesluit vast, met 15 stemmen voor (CDA, Gemeente-Belangen, GroenLinks, Fractie John Bartels, PvdA) en zes stemmen tegen (VVD, D66). Helaas heeft deze onderbouwing opnieuw geen stand gehouden bij de Raad van State (uitspraak van 1 maart 2023), met als gevolg dat de gemeenteraad ten derden male met een onderbouwing zal moeten komen. Vijf Dorpen biedt aan daarbij te helpen.

1.7.2 Recreatiedrukte

We hebben het college laten weten dat wij ons zorgen maken over de recreatiedruk in het Renkums beekdal. Een museum bezoek je niet met een transistorradio, een klassiek concert niet met een zak patat, in een moskee breng je de beleefdheid op je schoenen uit te trekken, een kerk betreed je niet in badkleding. Allemaal een kwestie van een respectvolle omgang met de omgeving. Datzelfde respect verdient ook de natuur: de vorm van recreatie dient zich te schikken naar de kwaliteiten die het natuurgebied kenmerken, zoals een hoge biodiversiteit, schoonheid, donkerte bij nacht, en stilte.

Niet alle recreanten hebben begrepen hoe zij zich in de natuur dienen te gedragen.

Helaas zien wij de laatste jaren ontwikkelingen in het beekdal die aan deze kwaliteiten afbreuk doen, mede door het gebrek aan handhaving en een zekere inconsistentie in het beleid van de gemeente:

- Er is enkele jaren terug een vergunning afgegeven voor het exploiteren van een restaurant op het Everwijnsgoed, thans Beekdalhoeve geheten. Daarbij lijkt geen rekening te zijn gehouden met de versturende werking (geluid, licht, beweging) die van zo'n restaurant uitgaat en de parkeeroverlast die daardoor kan ontstaan. Het weiland achter de hoeve wordt nu aan de westzijde gebruikt voor het parkeren van auto's, terwijl aan de oostzijde zitjes zijn geplaatst voor bezoekers die buiten willen consumeren. Met deze handelwijze is het beekdal daar op drukke dagen over bijna de hele breedte restauratief in beslag genomen. Hoe valt dit te rijmen met de functie van het Renkums beekdal als ecologische corridor?
- Bezorgd zijn wij over de ontwikkelingen rond het kampeerterrein van landgoed Quadenoord (Natura-2000). Er zijn daar de afgelopen jaren steeds meer gebouwtjes, stacaravans en tipi's bijgekomen. Zevengangendiners worden aangeboden door Boskeuken Zeven. Af en toe wordt tot laat in de nacht muziek gemaakt, bijvoorbeeld op een djembé.
- Bij de Quadenoord-molen worden steeds meer consumpties verkocht; de locatie gaat geleidelijk aan fungeren als een vierde restaurant (naast De Beken, de Beekdalhoeve en Boskeuken Zeven). De rentmeester van Quadenoord heeft publiekelijk verklaard uiteindelijk pannenkoeken te willen serveren.

Onze zorgen worden gedeeld door burgers die Vijf Dorpen vragen actie te ondernemen tegen deze almaar uitbreidende activiteiten. De zorgen zijn gedeeld met wethouder Joa Maouche, die daarop tot onze vreugde heeft laten weten dat de gemeente bezig is handhavend op te treden bij Quadenoord: gebouwtjes en caravans zouden zijn weggehaald, tipi's langs het beekdal verplaatst, de vergunning voor Boskeuken Zeven zou eind 2023 aflopen.

Wij begrijpen natuurlijk best dat mensen volop kunnen genieten van eten en drinken midden in een prachtig natuurgebied. Wij gunnen iedereen een dergelijke beleving ook van harte. Maar het probleem is dat zo'n vorm van recreatie ten koste gaat van datgene waarvan we zo houden: de stilte, de rust, de donkerte van de nacht, de biodiversiteit. Laat je bepaalde vormen van recreatie uit de hand lopen, dan zijn ze naderhand moeilijk terug te draaien. In dit verband kunnen we verwijzen naar de topdrukte en de enorme overlast die daardoor is ontstaan op de Posbank bij Rheden.

Boskeuken Zeven van landgoed Quadenoord, zonder vergunning geplaatst.

1.7.3 Alcoholvergunning Quadenoord

Op 20 juli 2022 heeft de gemeente kenbaar gemaakt een vergunning te hebben verleend aan Boskeuken Zeven voor het schenken van alcohol. Een vergunning verlenen voor het schenken van alcohol in een zonder vergunning neergezet bosrestaurant (de tijdelijke vergunning werd later verleend), dat kookt op open vuur met hout uit de omgeving, met gasten die zich na het diner kunnen terugtrekken in een luxe tipi met houtkachel, midden in Natura-2000 waar de atmosferische depositie van stikstof al veel te hoog is. Bekend is dat alcohol mensen niet alleen vrijer in de omgang maakt, wat heel prettig kan zijn, maar ook roekelozier, baldadiger en luidruchtiger. Los van de sympathie en waardering die we hebben voor de idealen van de boskeuken: wij vinden dat dat niet past niet in dit natuurgebied.

Tegen de vergunningverlening hebben wij daarom, samen met vereniging Mooi Wageningen, een bezwaarschrift ingediend. Wij zijn er namelijk van overtuigd dat de keuken niet voldoet aan de voorschriften die de Alcoholwet aan een vergunning stelt: alcohol kan volgens die wet namelijk alleen worden verstrekt in een door scheidingswanden omsloten ruimte waarbinnen zich bovendien een toilet bevindt; zowel scheidingswanden als toilet ontbreken in de Boskeuken. De gemeente heeft bij de bezwarencommissie betoogd dat de vereniging niet-ontvankelijk moet worden verklaard,

omdat de vergunningverlening een zogenaamd 'gebonden beschikking' betreft. De commissie is daarin meegegaan en heeft ons bezwaarschrift daarom inhoudelijk niet behandeld. De gemeente heeft vervolgens de vergunning in stand gelaten (d.d. 27 februari 2023).

Wij vinden het teleurstellend dat de gemeente niet geïnteresseerd is in waarheidsvinding en ons met een formeel-juridisch argument buitenspel heeft gezet. Wat ons nu rest is een preventief handhavingverzoek in te dienen, een mogelijkheid waarop de bezwarencommissie ons wees.

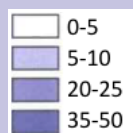
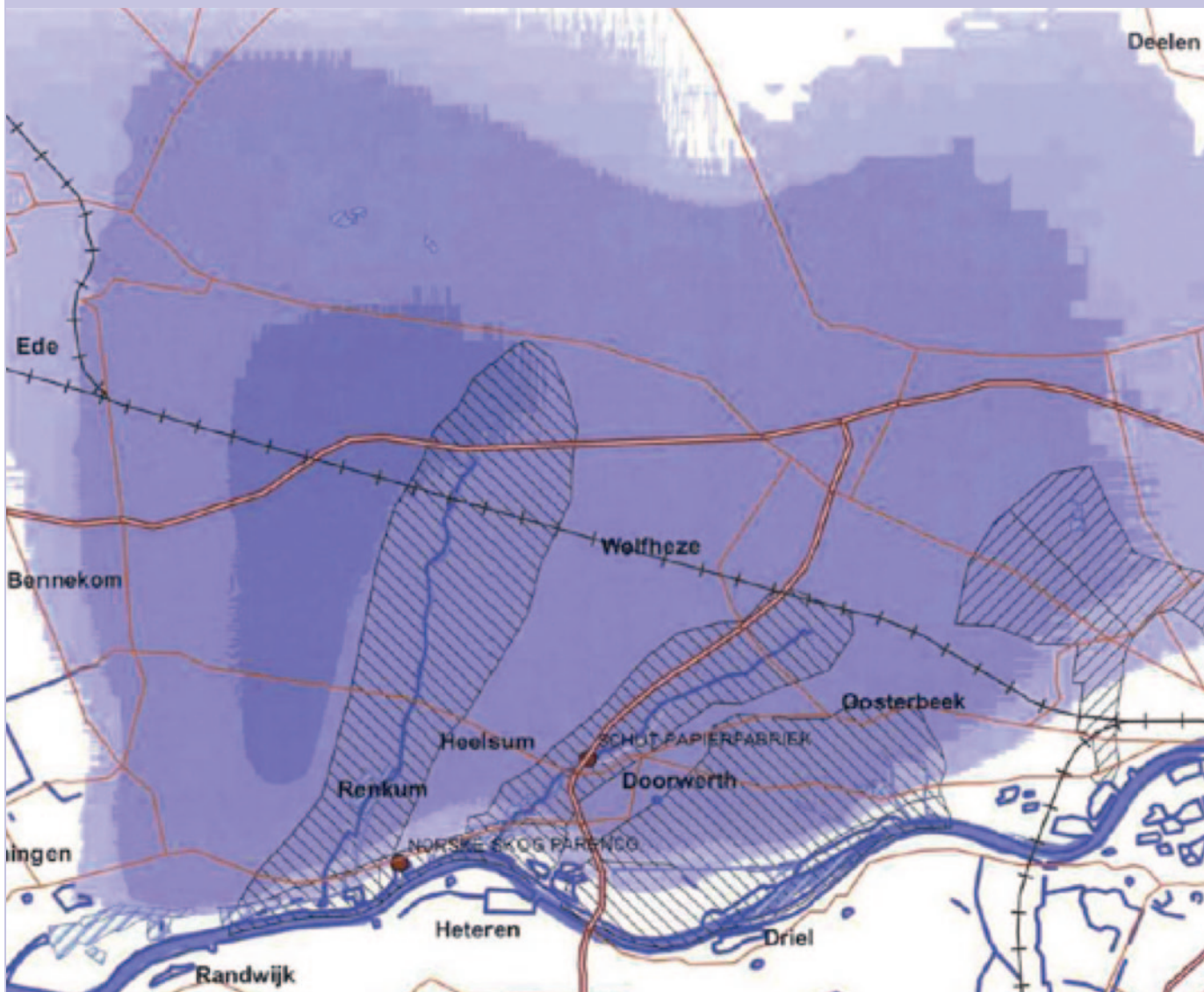
1.7.4 Droogvallende beken

De kranten hebben er vol van gestaan: de beken vallen droog. Dat komt niet alleen doordat de afgelopen zomers zeer droog waren. Nee, de belangrijkste oorzaken zijn van structurele aard: de winning van grondwater door Vitens en Smurfit Kappa Parenco, en de bebossing van de Veluwe, met name door de aanplant van naaldbout. Ook beregening van landbouwgewassen in het infiltratiegebied van de Renkumse en Heelsumse beken draagt bij aan de verdroging.

De Renkumse beek was in de zomer van 2022 volledig opgedroogd, zoals deze foto bij de provinciale weg naar Wageningen laat zien.

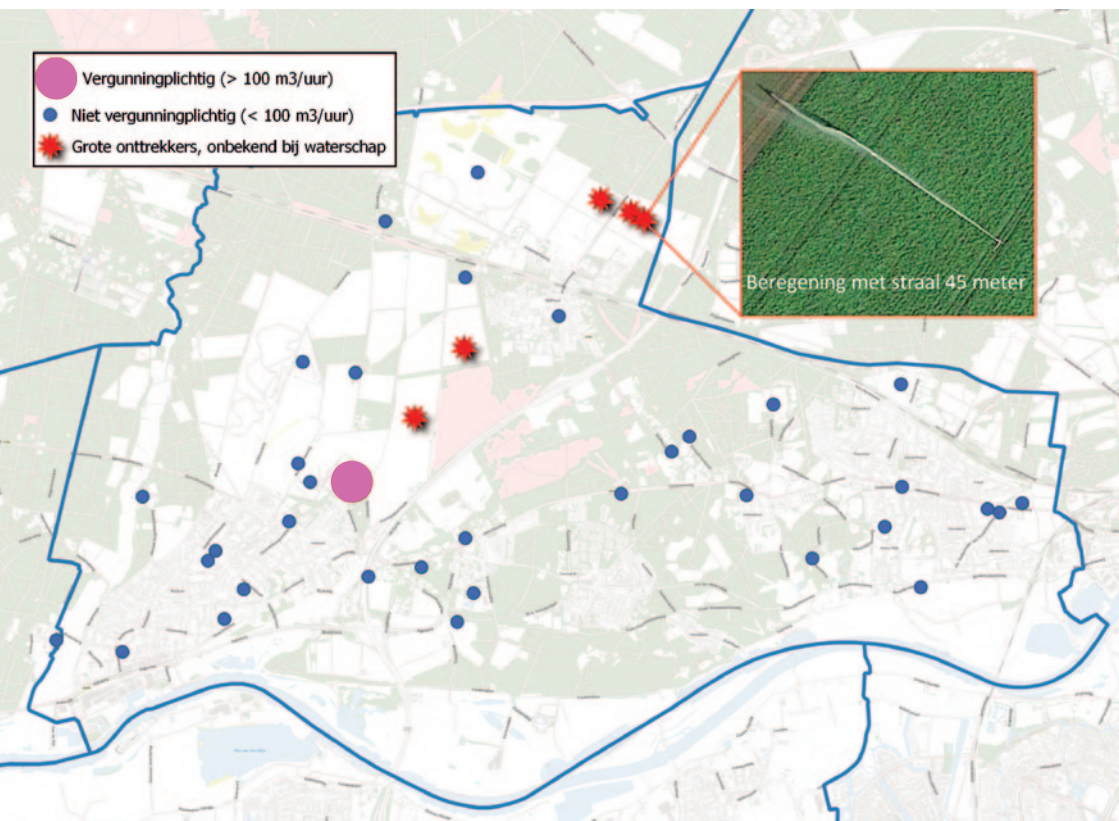
Stijging grondwaterstand (cm) door beëindiging winning SKP.

Onze kennis over dit onderwerp hebben we ingebracht tijdens lezingen voor Heemkunde Renkum, Rotary Arnhem en voor de Omgevingsdialoog het Gletsjerparadijs, maar ook via sociale media en de vrije pers (Gelderlander, Trouw, Pointer Radio) en een artikel in een tijdschrift van de waterschappen (Water Governance).

Wat ons betreft wordt het de hoogste tijd dat de vergunning van Parenco (5,7 miljard liter per jaar, evenveel als het waterverbruik van 130.000 personen) wordt ingetrokken: deze fabriek kan ook karton en papier fabriceren met rivierwater. Pompstation LaCabine aan de Amsterdamseweg (vergunning 10 miljard liter per jaar) zou op den duur moeten worden verplaatst naar de Betuwe. De soortenarme naaldakkers zouden deels moeten worden omgevormd tot loofbos of, nog beter, heide en stuifzand. Dat scheelt enorm in het verdampingsverlies.

Ten slotte: berekening van raaigras op zeer arme grove zandgrond: stop daarmee. Het is te gek voor woorden dat op de spoelzandvlakte tussen de Renkumse en Heelsumse beken de sproeiinstallaties op volle toeren draaien terwijl die beken aan het droogvallen zijn. Na herhaalde oproepen stelde waterschap Vallei en Veluwe dan eindelijk op 20 augustus 2022 een beregeningsverbod in voor een zone van 200 m rond de beken. Een maatregel voor de Bühne: veel te laat (het groeiseizoen was bijna ten einde) en veel te weinig (de invloed van een beregeningsput reikt veel verder dan 200 m). Wegens het in onze ogen falend beregeningsbeleid, hebben we het waterschap eind 2022 via een Woo-verzoek (Wet openbaarheid overheid) gevraagd ons een overzicht te verstrekken van alle beregeningsputten, inclusief de daaruit sinds 2010 per kwartaal onttrokken hoeveelheden grondwater. Dat kon het waterschap ons niet leveren: het overzicht van beregeningsputten bleek verre van compleet te zijn en over de onttrokken hoeveelheden kon het waterschap geen opgave geven: hoeveelheden worden niet bijgehouden. Via de media hebben we voor deze omissie aandacht gevraagd; we bidden ons nog op vervolgcacties.

Volgens het waterschap is er maar één beregeningsput in onze gemeente waarvoor een vergunning nodig is omdat het debiet ten minste 100 kuub per uur bedraagt (grote paarse stip), meer dan twee keer zoveel als een gemiddelde Nederlander jaarlijks aan leidingwater gebruikt. De andere beregeningsputten (blauwe stippen) zouden geen vergunning nodig hebben. Op basis van satellietbeelden en veldwaarnemingen meent de vereniging dat er veel meer putten moeten zijn. Met rode sterren is aangegeven waar op satellietbeelden (Google Earth pro) van enkele jaren geleden grote beregeningsinstallaties zijn te zien. De foto-inzet geeft daarvan een voorbeeld. In de buurt van zulke installaties moeten ook nog onttrekkingsputten aanwezig zijn.

2. Inspraak en adviezen

2.1 Kapelleboom (Doorwerth)

In ons jaarverslag over 2021 hebben we bericht dat de vereniging plannen had om de omgevallen Kapelleboom te gaan verjongen. Wij zouden zorgen dat er een stek zou worden opgekweekt tot kleine laanboom. Die zouden we dan schenken aan Staatsbosbeheer. In het voorjaar (2022) zijn enkele stekken van de boom afgenomen om uit te zoeken hoe het beste stekresultaat zou kunnen worden bereikt.

In juli 2022 ontvingen wij een email van Staatsbosbeheer met daarbij een overeenkomst waarin eisen werden gesteld aan de kweekgrond, eenmalig stekken afnemen, alle aangeslagen stekken zouden eigendom zijn van Staatsbosbeheer en we zouden verplicht zijn om op verzoek van Staatsbosbeheer informatie en foto's over de voortgang van de stekken te verstrekken.

Met name de formulering en de gestelde eisen in de overeenkomst deden ons besluiten niet verder te gaan met deze samenwerking. Dit wil echter niet zeggen dat er geen jonge Kapelleboom gaat komen. De stekken die deze winter (2022-2023) overleven zullen worden opgekweekt tot laanboom en we hopen over een aantal jaren een nazaat van de Kapelleboom te kunnen planten.

De ingestorte Kapelleboom van Doorwerth.

2.2 Kapbeleid

In onze gemeente is voor een groot aantal boomsoorten geen vergunning nodig om deze te kappen. Reeds enkele malen hebben wij de gemeente geattendeerd op de kaalslag die daardoor op vele particuliere percelen ontstaat.

Onlangs werden drie monumentale beuken op de Duitsekampweg in Wolfheze 'gekandelaberd'. Vergunning aanvragen bleek, bij navraag bij de wethouder, niet vereist, omdat de aangrenzende laanbomen "voorrang hebben om vrij uit te groeien."

Uit een steekproefonderzoek blijkt dat de verruiming van de Bomenverordening in 2016 ertoe geleid heeft dat het totale kronendak in tuinen met 15% is afgenomen. Het college is van deze bevinding geschrokken en wil de bomenverordening daarom weer aanscherpen.

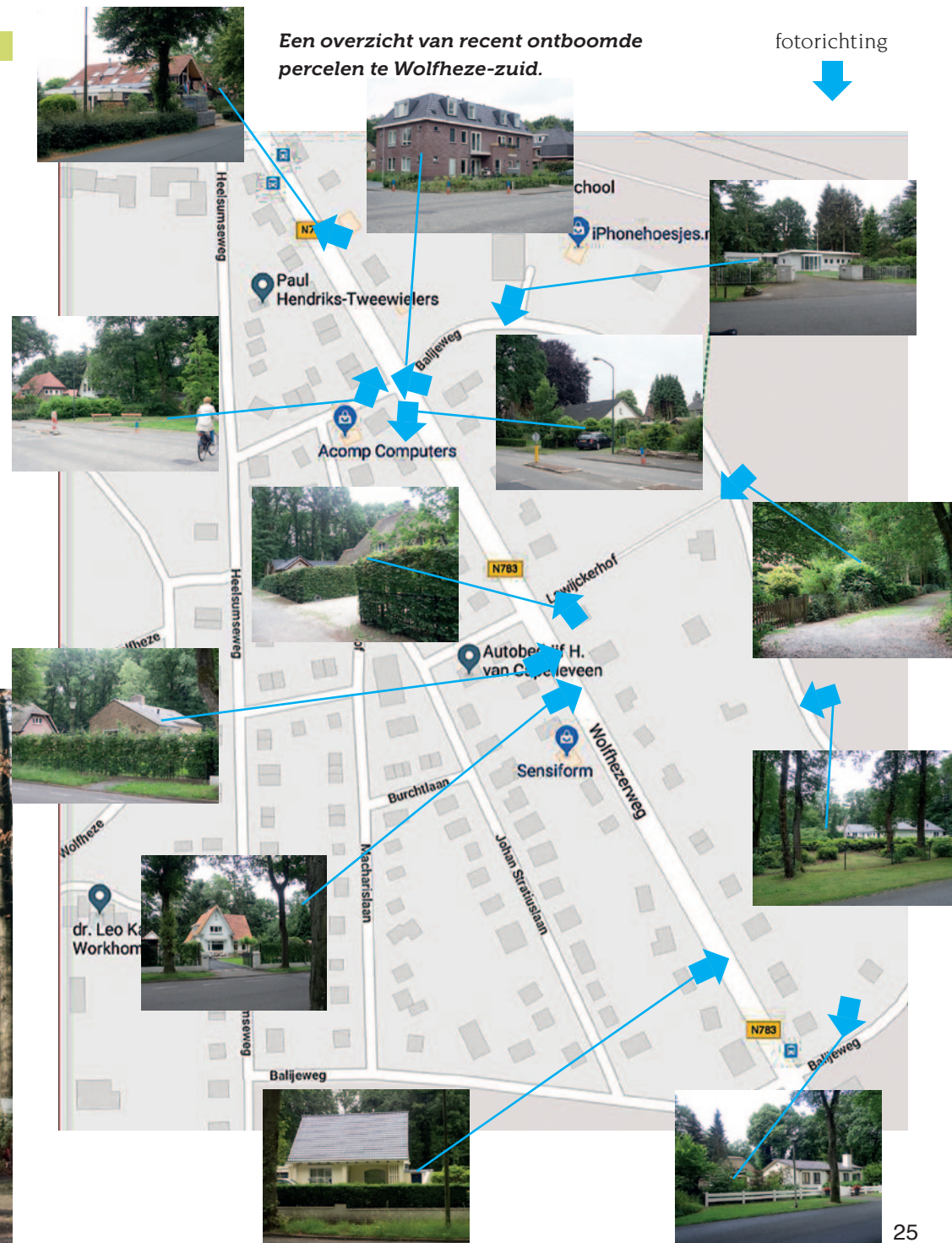

Drie monumentale boomstompen op de Duitsekampweg te Wolfheze.

Een overzicht van recent ontboomde percelen te Wolfheze-zuid.

fotorichting

Het Zweiersdal gezien vanaf de Dam in 2004. Toen zag het er nog redelijk open uit, maar ook dit zicht is vrijwel verdwenen.

2.3 Zweiersdal (Oosterbeek)

Vroeger kon iedereen van het prachtige Zweiersdal in Oosterbeek genieten, maar dat is steeds minder het geval. Het uitzicht wordt almaar meer belemmerd door hoge hagen, recent aangeplante bomen en struiken. Bovendien stapelen bouwmaterialen zich op en verschijnen her en der allerlei bouwwerkjes en keermuren. Met wethouder Joa Maouche hebben we het plan opgevat deze negatieve tendens te keren. De gemeente kan, met een beroep op het bestemmingsplan, handhavend gaan optreden, maar beter leek het om in redelijk overleg met aanwonenden tot afspraken te komen. Misschien zijn er mogelijkheden overeenstemming te bereiken over een betere bescherming en zelfs versterking van de dalkwaliteiten. En dus werd er op 19 mei 2022 voor aanwonenden van het dal een bijeenkomst georganiseerd in het filmhuis van Oosterbeek.

Die avond werd een faliekante mislukking: alles wat er mis kon gaan ging mis. Dat lag in de eerste plaats aan de gemeente en aan de vereniging, die zaken van tevoren beter hadden moeten afstemmen. Maar ook al was de voorbereiding wel goed geweest, dan hadden we die avond vermoedelijk nog steeds niet tot constructieve oplossingen kunnen komen door het verzet van twee groepjes tegenstanders die zich duidelijk manifesteerden. Enerzijds waren er een paar aanwonenden met een duidelijk hoorbare weerzin tegen het idee om ook maar iets in te leveren van hun eigen paradijs. En anderzijds waren er enkele anderen die meenden dat de gemeente

nou maar eens moest gaan handhaven in plaats van de problemen op de bewoners af te schuiven. Dat afschuiven zou leiden tot verdeeldheid in de buurt, verdeeldheid die bovendien was aangewakkerd door de uitnodigingsbrief voor de bijeenkomst, waarin werd verwezen naar enkele anoniem gebleven 'betrokken aanwonenden' die het initiatief zouden steunen. Er werd gewezen naar enkele voorbeelden in de buurt (Geelkerkenkamp, keermuur in het dal), waar de gemeente het flink had laten afweten.

De vereniging heeft begrip voor de grieven van de tweede groep, maar heeft tegelijk oog voor de positie van de wethouder, die zit opgescheept met een lang verleden van wegstijgen en die het moet doen met een overbelast ambtenarenapparaat. Hij sprak het publiek welwillend toe, maar zijn inzet was tevergeefs. Met hem hebben wij afspraken gemaakt voor een vervolgtraject. De gemeente is er nog niet aan toegekomen die na te komen.

2.4 Overbemesting van ecologische akkers (Doorwerth)

De akkers van Geldersch Landschap en Kasteelen tussen uitspanning de Westerbouwing en Doorwerth, gelegen ten noorden en ten zuiden van de Van der Molenallee, worden zeer zwaar met drijfmest bemest, mogelijk zelfs zwaarder dan de mestwetgeving toestaat (waarnemingen in 2022 van

Verdroogde eiken op een verzuurde bodem.

Verdroogde wodanseik langs de Heelsumse beek.

mestinjecties op 19 februari, 25 maart en 20 juni). De enorme belasting met mest zorgt in de nabije omgeving voor de opslag van bramen en brandnetels en voor bodemverzuring. Bodemverzuring leidt onder meer tot het afsterven van eiken, wat heel goed zichtbaar is in de omgeving van de akkers. Deze beheerpraktijk lijkt ons in strijd met de wettelijk vastgelegde zorgplicht de natuur 'in een goede staat van instandhouding' te houden. Dat kan toch niet de bedoeling zijn van een organisatie als GLK. Het telen van maïs en Engels raaigras, wat op de akkers gebeurt, vinden we bovendien niet passen bij de

doelstellingen van de organisatie. We hebben GLK daarom een brief gestuurd waarin we voorstelden eens met elkaar van gedachten te wisselen over een passende oplossing voor het beheer, mogelijk met inzet van vrijwilligers. Onze brief werd ondersteund door De Groene Wever, een buurtinitiatief rondom 'duurzaamheid' aan de westkant van Oosterbeek (www.degroenewever.nl). GLK is niet op onze uitnodiging ingegaan. Men liet ons weten dat de akkers bij uitstek geschikt zijn om een bijdrage te leveren aan een natuur- en landschapsinclusieve landbouw, en dat de pachters aan wie de percelen zijn toevertrouwd, werken volgens de normen voor biologische landbouw. Wij hebben daarop verzocht nog eens goed na te gaan wat er nu precies gebeurt op de akkers, want overmatig drijfmest toedienen past toch echt niet bij een biologische landbouwpraktijk.

2.5 Het Gletsjerparadijs (Renkum)

Stichting het Renkums Beekdal is de trekker van een 'gebiedsproces' voor het stroomgebied van de Renkumse en Heelsumse beken. Dit proces wordt ondersteund door verschillende stichtingen en verenigingen, waaronder de onze, terreineigenaren en door de gemeenten Renkum, Wageningen en Ede. De bedoeling is dat er een breed gedragen plan komt voor een integrale oplossing van problemen op het gebied van verdroging, recreatie en biodiversiteit. Vijf Dorpen ondersteunt dit initiatief van harte, vooral door de inbreng van kennis en advies.

3. Bestuurszaken

In 2022 vertoonde het ledenaantal een groei van 450 naar 466. De financiën waren in 2022 minder zorgelijk dan in het jaar ervoor; door een grote donatie, verhoging van de contributie en aanzienlijk minder juridische kosten (de vriendelijke tarieven van onze huisadvocaat hebben hier flink aan bijgedragen). Voor het komende jaar voorzien wij een sluitende begroting.

De jaarvergadering waarin het bestuur verantwoording aflegde over zijn activiteiten in 2021 vond plaats op 11 mei 2022 in zalencentrum Lebret in Oosterbeek. Na de pauze van de jaarvergadering hield Willem Hendriks, senioradviseur bij Witteveen+Bos en bestuurslid van de stichting Mooi Binnenveld, een inspirerende lezing over de Binnenveldse hooilanden.

Een dag later, op 12 mei 2022, overleed Marjo Maas, die van 1999 tot en met 2012 prominent lid was van het bestuur van Vijf Dorpen. Wij herinneren ons haar als een intelligente, lieve en zeer wijze vrouw. Ze kwam niet alleen bekwaam en plichtsgetrouw op voor de leefomgeving van onze zes dorpen, maar ook voor haar naaste bestuursleden.

Na 50 jaar is het bestuur misschien wel sterker dan ooit. Vijf mensen die zich inzetten, en daarnaast een zeer actief en bekwaam lid dat elke vergadering bijwoont en dit jaar formeel zal willen toetreden tot het bestuur: Pieter de Leeuw, als ecooloog werkzaam bij ingenieursbureau Arcadis. Sinds kort zit daar ook José Kok bij, die de notulen verzorgt, maar ook actief betrokken wil en gaat worden bij projecten.

Het gaat dus goed met de vijftigjarige. Toch kan het bestuur nog steeds ondersteuning gebruiken. Als u een bepaalde expertise of kwaliteit hebt en zich voor de goede zaak wilt inzetten, neem dan contact met ons op. Ook als u geen bestuursfunctie ambieert kan uw hulp welkom zijn. Bijvoorbeeld bij het uitzoeken van een bepaald dossier, het zorgen voor beeldmateriaal, of het schrijven van brieven.

